

KRZYSZTOF KACZANOWSKI

ANALIZA ANTROPOLOGICZNA NEOLITYCZNEGO POCHÓWKA
SZKIELETOWEGO Z KIETRZA, POW. GŁUBCZYCE

W trakcie badań wykopaliskowych na stanowisku 1 w Kietrze, pow. Głubczyce, odkryto pojedynczy grób szkieletowy, związany najprawdopodobniej z kulturą ceramiki sznurowej (grób nr 2104)¹.

Szkielet znajdował się na dnie jamy o wymiarach 190 × 250 cm, na głębokości 155 cm i spoczywał na calcu.

Na skutek ucisku wypełniska jamy grobowej nastąpiło silne zgniecenie całego szkieletu, i tak: całkowitemu spłaszczeniu i deformacji uległa w płaszczyźnie strzałkowej mózgo— i trzewioczaszka. Jej grubość wynosi w chwili obecnej ok. 4 cm. Całkowicie zgnieciona została klatka piersiowa. Odzielenie się kości biodrowych od kości krzyżowej jest zapewne również wynikiem nacisku wypełniska jamy grobowej. Dolne nasady kości udowych wykazują również zmiany będące zapewne wynikiem ucisku gleby.

Konsystencja kości w chwili eksploracji była bardzo mało zwarta i w wielu wypadkach oddzielenie kości od otaczającej je gleby było niemożliwe. Ponadto niektóre kości, a to: fragmenty kręgow, kości przedramienia, kości strzałkowej, w niektórych odcinkach swoich trzonów pozanikały².

Głowa oraz klatka piersiowa wyeksplorowane zostały na blokach z calca, gdyż nie było możliwości oddzielenia kości od podłoża. Pozostałe kości szkieletu eksplorowane były oddzielnie.

Bardzo silne zmurszenie przy jednoczesnej silnej wtórnej deformacji i związaniu się kości z glebą uniemożliwiło, nawet w warunkach laboratoryjnych, oddzielenie kości mózgo- i trzewioczaszki oraz dokonanie ich rekonstrukcji. W związku z tym niemożliwe jest dokonanie pomiarów i dokładniejsza analiza antropologiczna.

Mimo bardzo silnej deformacji mózgowczaszki można stwierdzić, że jest ona długa, a nawet bardzo długa, i że była wysoko wysklepiona, prawdopodobnie o wąskim czole.

W obrębie trzewioczaszki zachowane fragmenty oczodołu wskazują na jego niewielki wymiar, owalny kształt i prawdopodobnie małą wysokość. Zachowane fragmenty kości szczękowych sugerują słaby prognatyzm.

Zespół w.w. cech morfologicznych pozwala przypuszczać, iż pod względem ty-

¹ M. Gedl, *Neolityczny grób szkieletowy z Kietrza, pow. Głubczyce* — w niniejszym tomie „Sprawozdań Archeologicznych”.

² Z tego powodu, będąc obecny przy eksploracji, dokonałem pomiarów kości długich *in situ*, i to zarówno tych, które zachowane były w całości, ale ich stan nie gwarantował dokonania takich pomiarów w warunkach laboratoryjnych, jak i tych, które zachowały się we fragmentach, bądź w postaci śladów w glebie (co było możliwe ze względu na brak wtórnych przemieszczeń).

pologicznym osobnik ten związany jest zapewne z elementem bądź to śródziemnomorskim (E), bądź też kromanioidalnym (Y), aczkolwiek ze względu na wysoki wzrost nie można wykluczyć komponenty nordycznej (A). Oczywiście powyższe określenie typologiczne jest tylko przypuszczeniem. Na udział elementu śródziemnomorskiego wskazuje przede wszystkim charakter urzeźbienia mózgowcaszki, na kromanioidalny — ukształtowanie oczodołu i ewentualnie wzrost.

Pod względem anatomicznym czaszka jest średnio masywna, o średnio wykształconych łukach brwiowych, dużych i masywnych wyrostkach sutkowych i wyraźnej rzeźbie potylicy. Szwy nie zarośnięte. Kości szczękowe i żuchwa są masywne, trzon żuchwy wysoki, zęby budowy masywnej, starte: siekacze 2—3 stopień, pozostałe mniej. Nie stwierdza się zmian próchnicznych ani ubytków przyżyciowych zębów.

Kości szkieletu postkranialnego charakteryzują się masywną budową i silnie zaznaczonymi przyczepami mięśniowymi. Nie stwierdza się urazów przeżyciowych.

Na podstawie pomiarów kości długich można stwierdzić, że wzrost wynosił ok. 178 cm, wiek w chwili zgonu mieścił się w górnej granicy *adultus*, na co wskazuje stopień starcia zębów. Płeć męska.

Na terenie Górnego Śląska znaleziono dotychczas 1 pewny grób kultury ceramiki sznurowej³, jednakże nie został on opracowany pod względem antropologicznym.

Omawianego szkieletu nie można porównać z innymi szkieletami z okresu kultury ceramiki sznurowej ze względu na brak możliwości dokonania pomiarów móżgo- i trzewioczaszki. Charakterystyczną cechą stanowiska nr 1 w Kietrze, pow. Głubczyce, na którym odkryto szkieletowe pochówki celtyckie⁴, jest fakt, iż ucisk wypełniska jamy miazdzy znajdujące się w niej szkielety. Zaobserwowano to również we wspomnianych szkieletowych pochówkach celtyckich.

Pomiary kości kończyn szkieletu nr 2104

	prawa	lewa
humerus	360? mm	352 mm
ulna	270 mm	289 mm
radius	—	265 mm
femur	503 mm	506 mm
tibia	411 mm	421 mm

Wzrost za E. Breitingera (wg H. Bach⁵) wynosi około 178 cm.

Zakład Antropologii UJ
w Krakowie

³ M. Godłowska, *Kultura ceramiki sznurowej na Śląsku* (maszynopis pracy w Instytucie Archeologii UJ w Krakowie).

⁴ K. Kaczanowski, *Ocena antropologiczna pochówków celtyckich z Kietrza, pow. Głubczyce, stanowisko 1*, „Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych Oddziału PAN w Krakowie”, t. 14: 1970 nr 1, s. 15—17.

⁵ H. Bach, *Zur Berechnung der Körperhöhe aus den langen Gliedmassenknochen weiblicher Skelette*, „Anthropologischer Anzeiger”, Stuttgart R. 29: 1965, s. 12—21.

KRZYSZTOF KACZANOWSKI

AN ANTHROPOLOGICAL ANALYSIS OF THE NEOLITHIC INHUMATION
BURIAL AT KIETRZ, DISTRICT OF GŁUBCZYCE

The skeleton under discussion was lying on the primary ground on the bottom of the burial pit at the depth of 155 cm. Part of the trunk lay on back, head on the right side, right hand and fingers extended along the body, the humerus of the left hand was also extended along the body and the forearm was bent at an angle of 90 to 100° relative to the humerus, with fingers extended and directed towards right ilium. Both legs were strongly drawn up, with knees bent, right extended nearly in line with tibia, left foot in physiological position.

Because of the pressure of the grave filling the skeleton was crushed, notably the skull and chest. No bone showed traces of supravital injuries.

The bones were so fragile and so strongly embedded in the soil that it was impossible to explore the cerebral and facial parts of the skull which were extracted on block from the primary ground. We failed to reconstruct them even in the laboratory. However, the fragments preserved suggest that the skull was long, even very long, and strongly vaulted, the orbits were oval and rather small, and the jaw bones showed slight prognathism.

The neuro-cranium was of moderately massive build, the brow ridges were moderately developed, the mastoid processes large and massive, the sutures non-obiterated. The post-cranial skeleton was of massive build.

In view of the complex of morphological features the Mediterranean (E) and Crô-Magnon (Y) components are highly probable. The dead male, who was in the *adultus* age group, was 178 cm high. His height has been calculated on the basis of the long bones measured previous to the exploration.

